

Kaposváron a színészből rendezővé válásnak nyilván megvannak a maga hagyományai, etapjai, követelményei.) Naszlady Eva munkáján az látszik, hogy jól használható játéklehetőséget keres kollégáinak. Viola esetében a szerepjátszást hangsúlyozza, mégpedig az „eltitkolva megmutatni” módszerével. Román Judit Cesarióként nem imitálja a fiút, csak hozza a maga alkatát. Az ágyban talált piros inget kapja jelmezül, meg bőrnadrágot és bőrdzsekit. Ettől az öltözéktől és az arcába hulló tincsektől egyrészt kissé Michael Jackson-os külsőhöz jut, másrészt szinte teljesen rejtve marad a szeme. Okos elgondolás ez - ha az ember bujkál, mindenekelőtt a szemeket kell eldugnia -, de kissé nehéz helyzetbe hozza a színésznőt, aki így a kis térben csak a hangjára, a mozdulataira és a mosolyára hagyatkozhat. Számíthat viszont saját tekintete fényeire az ironikus, érzékeny, lányosan fellobbannó és nőiesen csábító Olivíát játszó Fehér Anna. A dolog úgy áll, hogy ez a grófnő túl jó lenne Sággy Tamás enyhén infantilis Orsinójához, aki nem mutat többet egy nagyra nőtt kislánynál. Igaz, annak bájos.

A Malvolio-felhozatalból az angyalföldi a legmarkánsabb. Újrėti László kifejezetten jelentős formátummal ruházta fel a háznagyot. Önmagában véve is tekintélyes, félelmetes és tiszteletet parancsoló, bírja is Olivia megbecsülését. Visszafogottsága impozáns ebben a mértéktelen társaságban. Hanem az a gonosz levél tévútra viszi a szerencsétlent. (A levél-

jelenet itt a legjobban kitalált és lebonyolított szcena; a bujkáló összeesküvők a leskelődésben rejlő összes poénlehetőséget nagyszerűen kihasználják.) Malvolio azt hiszi, ha kivetkőzik magából, ríktó ruhát ölt, felzselézi a haját, lazára és rámenőse veszi a figurát, akkor méltó lesz Olivia szerelmére. Ily módon aktív részesévé válik a saját személyisége megsemmisítésére irányuló akciónak.

A József Attila Színház előadásában van egy hibátlanul sodort fonál, amely összeköti a darab szerelmi és bohózi szövetét. Ez pedig Vándor Eva kompakt Mária-alakítása. Vándor szép érzelmi hátterét adja annak, hogy Olivia jóra való szolgálólányaként tivornyákban és kegyetlen tréfákban vesz részt. Azért teszi, mert így magához kötheti a korhely Böffent. Ez az amúgy jóérzésű, értelmes, ifjúságán már túljutott nő gyengéden szereti Horváth Lajos Ottó nagyhangú, garázda, a lelke mélyén talán mégis tisztának és ártatlannak vélhető Tóbiását. (Vagy csak becsap minket Horváth áttetszően világos szeme.) Így hát Mária személyében mégis akad valaki a darabban, aki megkapja azt, amit akar, és az nem is más, mint amit akart. (Rácáfolva a Bohóc mondására, miszerint semmi sincs úgy, ahogy van.) Vándor Eva Máriaja férjül veszi Tóbiást, s ezzel elégedett is. Ha megszámloljuk, hogy a sok szereplő közül hányat tehet majd boldogá a végkifejlet, akkor ez már egv.

STUBER ANDREA

Shakespeare': Vízkereszt, vagy amit akartok (Békes megyei Jókai Színház)

Fordította: Mészöly Dezső. Jelmeztervező: Papp János. Díszlettervező, rendező: Szikora János m. v.

Szereplők: Bródy Norbert, Marton Róbert f. h., Hodu József, Szőke Pál, Kertész Richárd f. h., Imre Sebastian Zolt f. h., Gáspár Tibor, Árdeleán László, Jancsik Ferenc, Karczag Ferenc, Komáromi Anett, Tarsoly Krisztina, Vári János.

(Kaposvári Csiky Gergely Színház)

Fordította: Radnóti Miklós és Rónay György.

Jelmez: Szűcs Edit. Díszlet: Ágh Márton.

Zene: Dévényi Ádám. Vívás: Lugosi György.

Dramaturg: Merényi Anna. Rendező: Kelemen József.

Szereplők: Anger Zsolt, Varga Zsuzsa, Lesztján Luca, Kocsis Pál, Sarkadi Kiss János, Fábrián Zsolt, Tóth Béla, Lecső Péter, Gyuricza István, Nagy Viktor, Znamenák István, Tóth Richárd, Keszég László, Marozsán Erika, Kovács Magdolna, Kolompár Margit.

(József Attila Színház Aluljáró)

Fordította: Radnóti Miklós és Rónay György.

Tér: Éberwein Róbert. Ruha: Zsigmond Eva.

Zene: Kis-Várday Gyula. Rendező: Naszlady Eva.

Szereplők: Sággy Tamás, Horváth Lajos Ottó m. v., Vizi György, Újrėti László, Csarnóy Zsuzsa, Fehér Anna, Román Judit, Vándor Eva.

SCHILLER: ÁRMÁNY ÉS SZERELEM

FEKETE- FEHÉRBEN

Tudom, hogy remekmű az *Ármány és szerelem*: a címben szereplő két - mondjuk így - szenvedély tökéletesen szimmetrikus fonatot alkotva konstruálja meg a történetet, mely mind dramaturgiáját, mind vehemenciáját, mind alakjait és végkifejletét tekintve a romantika kerekded díszpéldányává nő. Tudom - s ha nem tudnám, bőséges szakirodalom informálna róla -, hogy Miller Lujza és Ferdinánd von Walter rendi, rangbéli korlátokat áthágó szerelme oly vegyítizta, eltökélt és tudatos, hogy csakis itt, ebben a darabban jelenhetik meg (Romeo és Júlia szerelme fanatikus, sors- és villámcsapásszerű, ugye); hogy Wurm magántitkár, von Walter kancellár és von Kalb udvarnagy politikai ármánykodása a maga éjfékete minőségében szintén vegyítizta, eltökélt és tudatos - szóval, mindent összevetve, a fekete és a fehér csatázik

itt egymással, a végeredmény pedig a papírforma szerint alakul.

A Nemzeti Színház Schiller-bemutatójának rendezője, Meczner János kifejezetten „kalkulált” azzal, hogy ezt a darabot mindenki ismeri (más kérdés, hogy ez valóban így van-e); ezért aztán nem a fordulatok meglepetésjellegére, hanem morális tartalmuk hangsúlyozására koncentrált. Ki-ki emblematikus megjelenítője egy-egy tulajdonságnak, melyet tartozik kifejezően illusztrálni. Csak példaként: Lady Milford, a kegyencnő ebben az előadásban csak amúgy mellékesen, említés szintjén reklámozza szociális érzékenységét és népjobbító tevékenységét (Schiller nagyobb jelentőséget szán ennek); szerepe elsősorban a Ferdinánd iránti szív-szerelméről, illetve a Lujzával való találkozás provokálta önérzet-fellángolásáról szól

Kubik Annának nehéz dolga volt e két, egymástól és a darab egészétől elszakított megjelenésben. Más: amikor Wurm első, még „ármánykodása” előtti látogatására érkezik a Miller-házba - hogy megerősítse a ház urával kötött, Lujza elnyeréséről szóló valamikori alkut -, Meczner rendezésében, és főként Sipos Imre játékában, már itt erőteljesen jelzi a későbbi gazembert; annyira ellenszenves és erőszakos, hogy eredendő dramaturgiai igazsága, melyet Schiller ebben a jelenetben még szolgáltat neki, föl sem merül. Vagy hogy az előadás legjobb alakításából is idézzünk: Sinkovits Imre Miller muzsikusa már a feleségével vívott, inkább bensőséges, semmint valóságos házi perpatvarban is azzal az erkölcsi emelkedettséggel vesz részt, amellyel majd a kancellárral száll szembe.

Minden egyszerre jelen van - már Menczel

Sinkovits Imre (Miller) és Nagyváradi Erzsébet (Lujza) (Fábián József felvétele)

Róbert díszletében is. A kancellár terme, Lady Milford terme, a Miller-ház szobája (konyhája? úgy néz ki, de akkor hová megy citromos vízért Lujza?) és körülöttük egy baljóslatú várfal, ajtókkal és boltíves kerengővel. Itt fegyveresek masíroznak, tán hogy ne feledjük: a diktatúra birodalmában járunk. Az egyes helyszínek szinteltolással különülnek el, valamint Lady Milford birodalmát ronda műszörmeféleség borítja. A szereplők többnyire macskaügyességgel szokellnek egyik helyszínről a másikra - Ferdinándnak még kapóra is jön, hogy fal, az nincsen sehoh, még virtuálisan sem: ez jellemének lényege, a két pont közti legrövidebb út keresése.

Ferdinánd. A Schiller-darab problematikus alakja. Ferdinánd jóra való, emelkedett és

szerelmes. Ez utóbbi következtében válik lázadóvá - attól tehát, hogy épp a polgárlány Miller Lujzába szeretett bele -, nem csoda, ha von Walter ennyire gátlástalan ellentámadásba megy át. Apa és fia mindaddig alighanem konvencionális és harmonikus viszonyát nem meggyőződés, nem nemzedéki nekibuzdulás és nem is plebejus vagy demokratikus indulat rendítette meg, hanem egy ostoba vakvéletlen, mely a Miller Lujza iránti szerelemben öltött formát. Ferdinánd darabbeli jellemét és állapotát tehát egy aktuális és három hónapos előzményre visszatekintő történet határozza meg. Rajong, csapdába esik, téved és elbukik - ez a Ferdinánd sem nem különösebben réteg-zett karakter, sem nem nagyon okos fiatalember. Rancsó Dezső alakításában a darab, a stílus és

a tónus konvencióit követi - két kézzel fogja azt a poharat, melyben a méreg van. Ugy tetszik, a méregivásnak ez a közmegegyezéses színpadi jelzése: még Lujza is így fogja a poharat, pedig ő nem is tudja, hogy mérget iszik.

Lujza figurája sem fog át túl nagy spektrumot - annyival mégis „kerekebb”, hogy Miller muzsikusként révén is meghatározotatik. Egy szilárd erkölcsű, szerény, de biztos egzisztenciájú apa egyetlen, féltve őrzött, nagyon szeretett kislánya, aki önbizalma révén hitelesnek és reálisnak képzei jövőjét Ferdinánddal, polgári öntudata révén pedig hajlamos a nagyvonalúságra. Nagyváradi Erzsébet elsősorban ezt az öntudatot játssza, a tartást és a gerincet - ami, ha Sinkovits Imre mindig súlyos és hatásos színpadi jelenlétére gondolunk, még némi többletet is kap. A színek - például a szeretés színei meg a különféle viszonyok eltérő színei -, azok sajnálatosan hiányoznak az alakításból.

Szín, mégpedig harsány, jó sok kerül a Tahi József játszott piperkőc von Kalb udvarnagyalakjába - ez az előadás egyetlen pontja, ahol a mindig biztos és jó ízlésű rendező egyszerűen alulmaradt a ripacskodással szemben, s ez egyebek közt azért is baj, mert ilyenformán nemcsak számunkra nincs súlya von Kalb udvarnagynak, de Ferdinánd is jókora bolondnak tűnik, ha egy ilyen alak hívja elő végzetes féltékenységét. Amikor a kancellár „ármánykodik”, ő is piperkőc - legalábbis Kozák András ezt találta ki neki. Ami-kor melléfog, dühös vagy kétségbe-esett, akkor megtalálja a maga emberi színészi hangját - de hát a kancellár sokat ármánykodik.

Az előadás vége felpörög - jó sok húzás révén a kettős halál tragikuma emelkedik mindenek fölé. Meczner rendezésében tehát inkább állókép, mint drámai történessorozat az *Ármány és szerelem* - végül is lehetséges nézőpont, szerintem. A maga ki-számíthatóságában korrekt, színészi játék tekintetében eléggé

amit látunk, de a darab örökzöld üzenetéből - és figyelemmel a nézőtérrel ülő félig serdült közönségre - hatásos előadás született a Nemzeti Színházban.

CŠÁKI JUDIT

Schiller: *Ármány és szerelem* (Nemzeti Színház)

Fordította: Vas István. Díszlet: Menczel Róbert. Jelmez: Tordai Hajnal. Dramaturg: Bereczky Erzsébet. Zenei összeállítás: Fekete Mari. A rendező munkatársa: Zakar Ági. Rendezte: Meczner János. Szereplők: Kozák András, Rancsó Dezső, Kubik Anna, Sinkovits Imre, Dániel Vali, Nagyváradi Erzsébet, Sipos Imre, Tahi József, Szina Kinga/Kovalik Agnes.